

Ассоциация финно-угорских университетов

NH Collegium Fenno-Ugricum

О. А. СЕРГЕЕВ

Словарь терминов по биологии
на марийском языке
для общеобразовательных школ

Сыктывкар – Ижевск – Йошкар-Ола –
Саранск – Бадачоньтомай
2011

Terminologia scholaris

*

Школьная терминология

Главный редактор серии
Янош Пустай

Redigit
János Pusztay

Редакционный совет:

М. С. Федина, Л. П. Федорова, Э. В. Гусева, А. В. Родняков

Ассоциация финно-угорских университетов

NH Collegium Fenno-Ugricum

О. А. СЕРГЕЕВ

Кыдалаш школлан марий йылме дене
биологий термин мутер

Сыктывкар – Ижевск – Йошкар-Ола –
Саранск – Бадачоньтомай

2011

Редактор:

Иванов И. Г., д-р филол. наук, профессор,
зам. директора по научной работе Института финно-угроведения
ГОУВПО «Марийский государственный университет»

Одобрено термино-орфографической комиссией Республики Марий Эл (протокол заседания № 8 от 20.04.2011 г.).

Издание CD-варианта материала профинансировано Венгерской национальной организацией Всемирного конгресса финно-угорских народов.

Подготовка и издание словарей были осуществлены при финансовой поддержке Совместной программы Совета Европы и Европейского Союза для Российской Федерации «Национальные меньшинства в России: развитие языков, культуры, СМИ и гражданского общества». Мнения, высказанные в данном документе, не могут быть использованы как официальное мнение Совета Европы или Европейского Союза.

Сергеев О. А.

**Словарь терминов по биологии
на марийском языке для общеобразовательных школ**

**Кыдалаш школан марий йылме дене
биологий термин мутер**

Ответственный за выпуск *А. В. Родняков*
Обложка и макет *С. П. Назаркин, Е. И. Синяева*

Подписано в печать 18.05.2011
Формат 84 × 108 1/32. Усл. печ. л. 2,1
Заказ № xxx. Тираж 300 экз.

Отпечатано в типографии Издательства Мордовского университета
430005, г. Саранск, ул. Советская, 24

HU ISSN 2061-5647
ISBN 978-963-9876-50-7

© Ассоциация финно-угорских университетов, 2011
© NH Collegium Fenno-Ugricum, 2011
© Сергеев О. А., Тронина О. А., 2011

Предисловие главного редактора

Одна из главнейших целей Европейского Союза - сохранять языковое и культурное разнообразие Европы. Эта цель может быть достигнута только в сотрудничестве с многонациональными государствами.

Языки могут сохраниться и развиваться только в случае, если ими пользуются дома, школе и во всех жизненных сферах.

Программа NH – CFU (Collegium Fenno-Ugricum) Terminologia scholaris * Школьная терминология разработана с целью возвращения финно-угорских языков РФ в школьный обиход. Для этого нужно было создать терминологию всех школьных предметов, как пользуясь результатами терминообразования 1920-30-х годов, так и создавая новые термины.

В результате реализации проекта «Создание терминологических словарей на национальных языках для общеобразовательных школ в регионах проживания финно-угорских народов Российской Федерации» в рамках совместной программы Совета Европы и Европейского Союза для Российской Федерации - «Национальные меньшинства в России: развитие языков, культуры, СМИ и гражданского общества» была выработана терминология по литературе, языку, истории, обществознанию, математике, химии, физике, биологии, информатике, географии на пяти финно-угорских языках РФ (коми, марийский, удмуртский, мокшанский и эрзянский).

Терминологические словари были одобрены термино-орфографическими комиссиями данных финно-угорских республик.

Главный редактор выражает свою искреннюю благодарность за поддержку проекту Совету Европы и Министерству регионального развития РФ, главному координатору проекта Марине Фединой (Сыктывкарский государственный университет), сокоординатору и издателю Алексею Роднякову (Мордовский государственный университет), Венгерской национальной организации Всемирного конгресса финно-угорских народов, и прежде всего всем авторам.

Badacsonytomaj, NH-CFU, 1-го марта 2011 г.
Янош Пустай (Pusztay János)

А

Ава шӧр	Маточное молоко (у пчел); у млекопитающих – секрет, выделяемый железистым эпителием вымени	Пукшышо пашаче мӱкшын шӱвылтуж дене лукмо йӧр (йӧрвар, вещества).
Авагудо, авалык	Матка	Кӧргашан орган, тудын кӧргыштӧ йоча вианеш.
Азагудо, азатувыр, азақӱпчык; игыгудо, сӱвӧ (яныкын, вольыкын)	Послед (плацента и околоплодные оболочки)	Мӱшкыр кӧргыштӧ вианме жап годым аван кап-кыл ужашыже да азалык дене кылым ыштыше орган.
Азупӱй, кошарпӱй	Клыки	Кочкышым пурлын ойыраш кучылталтше конус шотан пӱй.
Альвеол	Альвеолы	Изи шодо шӱвырон (шодын мучашыже).
Анатомий	Анатомия	Организмын ышталтмыже да формыжо нерген шанче (наука).
Антенн	Антенна (анализатор ЦНС)	Шукш-копшангын, шукыйолан да рак шотан-влакын вуйыштышт улшо кошар умдо гай шижме органышт.
Антибиотик	Антибиотик	Тӱрлӧ микроорганизмын (бактерийын да молынат) илыме жапыштыже ыштен лукмо химий йӧр; черым тӱналше микробын (бактерийын) шарлымжым чарен да пуштын кертше эм.
Антитела	Антитела (иммуноглобулины белковой природы)	Белок гыч шогышо наста, организмыште тушко пурышо йот вес белоком – антигеным (микроорганизмым але организмын вашталтше илпарчакшым (клеткыжым)) – шульктарыше.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Аорта, тўн вўргорно Аппендикс, сокыршоло кадрик, сокыршоло мугъльо Арален шогышо тўс	Аорта Аппендикс Покрови- тельственная окраска	Шўмын шола мोगыржо гыч тўналше капысе тўн вўргорно. Сокыршолын изирак шукш гай койшо мугъльыжо. Ятыр янлыкын капысе тўжвал тўсшө, пўртгўсын ойыртемже дене кельштаралтеш да эше вашталтеш; утлен, шылын кодаш полша.
Аралгыш-влак, щиток	Щитки (у насекомых)	Тўжвалне улшо шолдыра, пенгыде пластинке, поснак мўшкыр йымал могогырышто лиеш; тудо куснылмо гоным кучылталтеш.
Б		
Биосфер	Биосфера	Мландын илыше чонан дене улшо ужашыже, кум лончо гыч шога: юж ужаш (атмосфер), вўд ужаш (гидросфер) да пенгыде мланде ужаш (литосфер).
Бронх	Бронхи	Мужыр пуч, кукшылогарын кок ужашлан шелалтмыже деч вара тўналеш.
В		
Вашкўзө, азыр	Клешня	Южо рак, энгыремыш шотан-влакын кап-кылыштын руалтен кучымо ужашышт; шипши але вашкўзө гай койшо, кўшыл кок мучаш гыч шогышо.
Вашталтмаш	Изменчивость	Тўжвал илыме верын вашталтмыжлан кōра кап-кыл ужашын у ойыртемым налмыже.
Вем илпарчак (нерве клетке), нейрон	Нейрон (состоит из тела и нервных отростков – дендритов и аксонов)	Вем илпарчак (нерве клетке), кап ора гыч да нерве мучашла (дендрит да аксон) гыч шога.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Вем, нерве	Нервы	Вем (нерве) ярым чумырка; кажныже ик чора дене леведалтше вем илпарчакын (аксонын да дендритын) мучашыж гыч лиеш.
Верге	Почки	Тупрүдо шотан илыше-влакын вўрышт гыч шондым ыштен лукшо орган.
Верге ончыл ту	Надпочечники	Вергын кўшыл тўрыштыжō верланыше изирак ту, тўн гормонжо – адреналин, кортизон да молат. Гормон-влакше вигак вўрышкō шупшылалтыт.
Вестибуляр аппарат	Вестибулярный аппарат	Тўрыс организмн да вуйын веранмыжым да тарванылмыжым шижше орган.
Виктыш, викталтыш; ниялткалыше	Щупальца	Тупрўдыдымō чонан-влакын капысе кужу лывырге ужашышт, тўн шотышто нуно умша воктене верланат да шижаш, кочкышым руалтен кучаш кучылталтыт.
Витамин	Витамины	Айдемылан да янлыклан/вольыкклан нормальный физиологий процессышлан кўлшō химий шотан тўрлō илыше (органик) йōрвар. Ферментым (кочкыш шулыктышо веществам) ышташ кучылталтеш.
(Вичкыж) пучан куэм (ткань)	Сосудистые ткани	Кушкылын кўлешан пучан куэмже, тушто кушкылын вишкыде йōрварже коштеш да тудо кушкыллан илыш вийым (вўдым да шулышо веществам) кондештара.
Вичкыжшоло	Тонкая кишка	Пагар почеш верланыше шолоран ончыл ужашыже.
Вияшшоло	Прямая кишка	Кўжгышолоын (кояшолоын) шентел ужашыже.
Влагалище	Влагалище	Авагудо (авалык) деч ончыч верланыше ўдырамаш тўледарман системын тўжвал ужашыже.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Вож	Корень	Мландеш пенгыдемдалташ полшышо, тушеч вўдым да шулышо йөрварым налше лышташан да иман кушкылын ик эн тўн ужашыже.
Вож аралгыш, вож калта	Корневой чехлик	Кушмо годым вож мучашым аралыше илпарчакын (клеткын) лончыжо.
Вож темдымаш	Корневое давление	Южо кушкылын вожыштыжо ышталтше темдымаш.
Вож, вожсаска	Клубень (картофель, топинамбур и другие производные видоизмененного стебля – столона)	Мланде йымалне кушшо кўчык вурго; тудо шапаш кочкышым куча да лышташнерым чумыра, тушеч у кушкыл шытен лектеш.
Вожпун, пунвож	Корневые волоски	Кушкыл вожын ўмбал лончыштыжо улшо нерештыш-влак, вўдым да кочкышым налаш кучылталтыт.
Вуй	Голова (животные)	Янлык капын могыржо деч ойырлышо ончыл але кўшыл ужашыже.
Вуй, корзинкавуй	Корзинка (раст.)	Кумда кўмыж гай чумыраш мучаш дене ойыртемалтше парча, тушто пижше пеледыш-влак верланат.
Вуй, початке	Початок (раст.)	Кўжгө, чока рўдан да пызнен шичше пеледышан вуй.
Вуйгорка, вуйгонгыра	Череп	Вуйдорык ден шўргө органлам аралыше тупрўдан янлык/вольык вуйын лулегыже.
Вуйдорык (вуйвем) рўдө (вурго)	Ствол мозга	Покшел, шенгел (шенгелвем деч посна) да чуяка вем гыч шогышо вуйдорык ужаш.
Вуйдорык пелшар (полушарий), вемпелаш	Полушария мозга	Шуко келге лончан, вуйдорыкын сай вянгше эн кугу ужашыже.
Вуйдорык, вуйвем	Головной мозг (орган ЦНС)	Капыште улшо чыла физиологий процессым нерве паша гоч виктарыше тўн орган.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Вуйдорыкын ош веществеже (вишкыдыже)	Белое вещество мозга	Нерве илпарчак мучашла (аксон да дендрит) гыч ышталтше вуйдорыкын ош тўсан ужашыже.
Вуйдорыкысо сур вишкыде	Серое вещество мозга	Нерве илпарчак наста дене лийше вишкыде.
Вульва	Вульва	Ўдырамаш тўледарманын тўжвал ужашыже.
Вурго	Стебель	Кушкылын шўдыр гай тура улшо ужашыже.
Вўдан шўвырон-влак (вакуоль-влак)	Вакуоли	Илпарчакын цитоплазмыштыже улшо көргө, тўн шотышто йыргешке форман, вишкыде дене темше.
Вўдйыгыр, вўр тувыртыш	Сыворотка крови	Вўр малыме деч вара кодшо вўр ужашан нарынче вишкыде.
Вўдыштат, серыштат илыше-влак, амфибий	Амфибия	Тупрўдан янлык тўшка; вўдыштат, серыштат илыше коклам айла.
Вўр	Кровь	Вўдйыгыр (вўр сыворотке), пластинке (тромбопластинке), йошкар тўсан (эритроцит) да ош вўр (лейкоцит) илпарчак гыч шогышо, илышлан моткоч кўлешан вишкыде куэм.
Вўр группо	Группы крови	Вўр группо (тудо ныл тўрлө лиш), ваш кылдалтше реакций негызеш айдемын вўржын ойыртежым ончыктышо наста.
Вўр малымаш	Свертывание крови	Сусыр олмышто вўрын нугыдо вўр чумыркаш (падыркаш) савырнымыже.
Вўргорно	Кровеносные сосуды	Вўр коштмо корно.
Вўрйўшө-влак (паразит-шамыч)	Паразиты	Илен лекташ да мўшкырым темашлан вес (озажын) кап-кыл ужашым кучылтшо-влак.
Вўрйыгыр	Плазма крови	Вўрын илпарчак коклаше тўсдымө веществеже, тушто вўрын клеткыже верланен.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Вүршер, кидшер	Пульс	Шүм гыч вүрым нангайыше вүргорно пырдыжын жапын-жапын шүкалме шотан кумданмашыже, тудо шүм туртмаш дене ик жапыште эрта.
Вүрын йошкар илпарчакше-влак, вүрысö йошкар падырка (шарик), эритроцит	Эритроциты	Вүдйыгырыште улшо да гемоглобинан (белок) илпарчак-влак.
Вүрысö ош илпарчак-шамыч, лейкоцит-влак	Лейкоциты	Организмым бактерий да моло йот веществан лүдыкшыж деч аралаш күлшö кугу, вошткойдымо илпарчак-влак.
Г		
Гемоглобин	Гемоглобин	Кислородым ушышо йөр. Тукымвожым/урлыкым да организмыште тудын вашталтмыжым тунемше биологийын ужашыже.
Генетика	Генетика	
Гербарий	Гербарий	Тунемме але шанче пашалан лүмын погымо да коштымо кушкыл аршаш.
Гибрид	Гибрид	Түрлö урлык/сорт кушкылым да янлыкым/вольыкым ваш ушымо йөн дене лукмо организм.
Д		
Джунгли	Джунгли	Чот чоштыра вурган (бамбук) да лиан йöрышан улшо пушентган-вондан кумдык.
Диастол фазе	Фаза диастолы	Шүм ужашын лушкыдемме фазыже.
Диффузий	Диффузия	Молекулын ик верыш чумыргымо күкшырак областьше гыч изирак ужашыш шарлымыже.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
---------------------	-------------------	----------------------------

Е

Емыж, саска	Плод	Муныклеткын (муныгудын) тўланмыж деч вара кушкылын саскалыкше гыч лийше чумырка.
Емыж, саска	Ягода	Шуко нӧшман чока саска.

Ж

Жгутик	Жгутик	Икклеткан ятыр организмн ӱмбалныже улшо ик але икмыняр кужу, вичкыж шӱртӧ шотан тарванылаш полшышо мугъльо.
--------	--------	---

З

Заказник	Заказник	Кумдык (ойырен налме вер), кушто янлык-влакын чотыштым арален кодымо амал дене чумыр сонар паша але посна янлыкым сонарлаш чаралтеш.
Заповедник	Заповедник	Пӱртӱсысӧ ойырен налме аралыме вер, тушто пӱртӱс пуымо чыла поянлык, тыгак шуэн вашлиялтше шерге янлык ден кушкыл-влак тӱкыде аралалтыт.
Зигота	Зигота	Узо ден ава пӧле клетке-влакын ушнымышт дене лийше чонан организмн икымше илпарчакше.

И

Иге	Выводок	Ик жапыште пӱктен лукмо да шкевуя илен кертме марте лийше кайыкиге але тыгыде янлыкын игыже-влак.
Иге-влак	Помет (животные)	Ик жапыште шочшо иге-влакын чотышт.
Игывож	Придаточные корни	Вурго гыч лекше вож.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Изи лышташ (лышташлык вер)	Чашелистик	Пеледышлык йыр улшо изи, лышташла койшо пале.
Изи шу-влак	Щетинки	Онган шукшын да шукш-копшангын коваштыштышт улшо түрлө кужытан, пенгыде үп шотан шу.
Иктоман, ик пачаш томан, икпаян кушкыл	Однодольные растения	Ик вуй гыч шогышо, иланыше иган кушкыл.
Икмыняр изи лышташан	Сложные листья	Икмыняр изи лышташ гыч шогышо лышташ.
Иланымаш, зародыш	Зародыш (раст.)	Шочшо у кушкыл.
Иланыше нер	Зародышевый корешок	Нõшмõ көргыштõ лийше у кушкылын тўналгыш нерже.
Илелогар	Пищевод	Кочкышым пагарыш нангайыше пуч.
Илымвер	Местообитание	Ик түрлө чонан-влак дене авалтыме да нунылан илен лекташ чыла йõн улман кукшо але вўдан вер.
Илыме пагыт (жап)	Жизненный цикл	Виянаш тўналме жап гыч колымо марте кушкылын але янлыкын/вольыкын илыме жапше.
Илыме среда; илен лекташ йõн	Среда обитания	Организмлан илен лекташыже улшо йырым-йырысе йõн.
Инстинкт; шке көргõ вий шот денак шижын шогымаш	Инстинкт	Неле, тукым гыч куснышо койыш; посна условийыште ты але ту кап-кыл ужашын ойыргемжылан келшыше.
Инсулин	Инсулин	Вўрыштõ улшо сакырым (глюкозым) илпарчакыште гликогеныш савырыше тувўд (гормон).
Искусственный шарымаш	Искусственное разведение (раст.)	Вегетативный йõн дене шарыме ял озанлыкысе да сад-пакчасе паша.
Й		
Йолва	Сережка (раст.)	Кечалтше йолва; шумекше, тўрысnek велеш (велалтеш).

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Йолварнялу	Фаланги пальцев	Мландымбалсе янлыкын/ вольыкын йолысо лулегыжын мучаш ужашыже-влак.
Йолгопа	Стопа	Мландымбалсе тупрүдан- влакын шентел йолыштын да айдеме йолын ўлыл ужашышт.
Йолгопа дене коштшо-влак	Стопоходящие	Йолвундашышкышт энертен коштшо-влак.
Йолгүчан	Копытные	Шӧрым кочкын илыше мужыр йолгүчан (сӧсна, тӱе (верблюд), тӱкан-шолдыра да тыгыде вольык), мужырдымо йолгүчан (имне, носорог) тӱшка; нуно коштмышт годым парня мучаште верланыше йолгүчан энертат.
Йонгыжмаш	Жвачка	Пагар гыч умшавомышышко угыч пурашлан мӧнгеш лукмо кочкыш чумырка.
Йошкар вӱргорно, артерий	Артерии	Вӱрым шӱм гыч тӱналын тыгыде вӱр корно марте коштыктышо, кумда, кӱжгӧ пырдыжан вӱргорно.
Йӱк кыл-влак	Голосовые связки	Кукшылогар кӧргыштӧ шупшылалт шогышо куэмын мужыран лывырге лончыжо.
Йыгыртоман (кокпаян) кушкыл	Двудольные растения	Кок ужаш гыч шогышо нӧшман кушкыл.
Йыжын	Сустав	Лулегын кок лу кокласе тарванылше ужашыже.
Йыжын (столбик), тӱлемгоркаменте	Столбик	Пеледыш саскалыкын ужашыже, тудо тӱлемгоркам нӧшмылык дене уша.
Йыжын шӧн-влак	Связки	Ушышо куэм гыч шогышо чаж-влак, лулеге оратан посна ужашыжым пенгыдемдаш але посна органым ушаш кучыталтеш.
Йыжынйолан- влак	Членистоногие	Кок могорге икгай капан да йыжынйолан тупрӱдыдымӧ тӱшка.

К

Кап-кыл ужашын пашам кузе ыштымыж нерген шанче, физиологий	Физиология	Кап-кыл ужаш ден йырысе среда коклаште вещества вашталтме да илыше организмште лийше процесс нерген шанче.
Келделу, ятас	Ключица	Мланде ўмбалсе тупрўдан-влакын ончыл але ваче ужаш лулегыштын пуч гай мужыран лушт.
Кид-йол	Конечность	Кап-кыл гыч кушшо кап ужаш: кид, йол, шулдыр (колын, кайыкын).
Кидшарча	Запястье	Кидкопа; ончыл йолгопа (янлыкын) лулегын тўнгалтыш ужашыже, тўн шотышто кум радам дене верланыше лу изилу.
Кидшўм, йолшўм, шўм	Осязание	Коваштын тўжвал мogyрыштыжо, чогашылыште, шўнышто верланыше нерве мучаш (рецептор) полшымо дене тўкымым, темдалмым шижмаш.
Коваште	Кожа	Капым тўжвал пўртўс деч аралыше, шижше, ойырышо, а эн кўшыл янлыкын/вольыкын шокшо кучымо функцийжым шуктышо тўжвал леведыш.
Кол шулдыр-влак: почйымал шулдыр, поч шулдыр, мўшкыр шулдыр, он шулдыр	Плавники	Кол капысе тўр ийын кайымым да корным виктараш полшышо лектын шогышо пале.
Копшанге	Жук	Пуршо умша ужашан да ончыл мужыр шулдыржо пентгыде шулдырўмбал гыч шогышо шукш-копшанге тўшка.
Кочкыш эртыме радам	Цепь питания	Кочкыш налме корно дене вашла кылдалтше радам.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Кочкышым шулыктарыше системе	Пищеварительная система	Кочкыш шулыктарыме пашам шуктышо ужаш.
Коя	Жиры	Углерод, водород да кислород гыч шогышо, илаш кўлшб йөрвар.
Коя клетчатке, коя лончо	Жировая клетчатка	Коваште йымалсе коя куэмын лончыжо.
Кояшоло, кўжгышоло	Толстая кишка	Кўжгө пуч; тушко вичкыжшоло гыч шулыктарен пытарыдыме кочкыш логалеш.
Көргашан кўшыл шем вўргорно	Верхняя полая вена	Кок тўн вена гыч иктыже; тудо капын кўшыл ужашыж гыч вўрым пога да пурла шўмончылыш намиен пурта.
Көргашан ўлыл вена	Нижняя полая вена	Кок тўн вена гыч иктыже; тудо капын ўлыл ужашыж гыч вўрым пога, мокш гыч лектеш да пурла шўмончылыш намиен пурта.
Көргө пачаш илпарчак-влак, эндодерма	Эндодерма (раст.)	Вожысо шўмын келге лончыжо.
Көргө пылыш	Внутреннее ухо	Төрлыкым кучымо (кучаш полшышо) да колмо органын тўн ужашыже.
Көргө тўланмаш, көргө тўландымаш	Внутреннее оплодотворение	Авагудо көргыштө пөрьен ден ўдырамаш нөшмө-влакын ушнымышт.
Кугу пыстыл, леведыш пыстыл	Контурные перья	Кайык капын утларак ужашыжым петырыше да тудлан формым пуышо пыстыл-влак.
Кудо, пыжашгудо	Кокон	Шуко шына-копшангын аралтыш шотан лывыгурчак (лывыгудо, пыжашгудо) лиймаш.
Кукшылогар	Трахея (насек.) Трахея (млекопит.)	1. Икмыняр йыжынйолан-влакын ангысыр пучым ушештарыше шўлымб органышт. 2. Логар ан гычын тўналше шўлымб пуч.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Куп	Болото	Кушкыл-влак дене ойыртемамлаше мланде ўмбалын чот вўдыжгў ужашыже.
Кутарож	Анальное отверстие	Кутарож, тышан кочкыш шулыктарыше системе пыта.
Кутукула, коваште ўмбал	Кутукула	Коваште ўмбал; вўд ден газым колтыдымо вещества гыч шогышо вичкыж, вошткойшо чар.
Кушкыл вуй	Головка (раст.)	Пеледыш вуй; тўн вургыжо кўчык, тудын вуйыштыжо чока саскапеледыш чумырга, пеледышйолжо уке але уке гаяк.
Кушкыл вуй, парча	Метелка (раст.)	Кушкыл парча, кужу тўн вургыштыжо ўрдыжшў гыч лекше пеледыш укш верлана, тудат шке семынже тыгак укшлалтеш (укшым колта).
Кушкыл тўня, флора	Флора	Посна кундемыште кушшо кушкыл тўшка.
Кушкыл шўм, эпидермис	Эпидермис (раст.)	Кушкылын чыла ужашыжым петырыше куэмын ўмбал вичкыж лончыжо.
Куэм шўлымаш	Тканевое дыхание	Вий-куатым налаш кочкышым ужашлан шелмаш.

Л

Леп	Селезенка	Аралыме да кап-кылын чер пижын кертдымыжым саклымаште (аралымаште) вийжым ончыктышо мўшкыр ужашын мужырдымо кўргўзгарже.
Лиана	Лиана	Вес кушкылеш пўтырналт кушшо кужу вурдан кушкыл.
Лимфоцит-влак	Лимфоциты	Антителам ыштыше да чер деч аралыше илпарчак-влак (лейкоцитклетке тукум гыч).
Логаран	Глотка	Умша кўргын шентелже, умшавомыш ден нер кўргў вашлийме вер.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Логаран нӱргӱ	Надгортанник	Кочкышын илелогар гыч кайымыж годым кукшылогарым петырыше чар (клапан).
Логаран ту	Миндалины	Ныл йыгыр ужаш гыч шогышо да чер деч аралыше шотан орган.
Ложашан (черым кондышо) лупс	Мучнистая роса	Кушкылын черланымые, кушкылеш шинчалан койдымо понто налмаш.
Лувем	Костный мозг	Тупрудан ялык/вольык-влакын лу кӱргыштышт улшо да вӱрым ыштен лукшо куэм.
Лулеге чогашыл	Скелетная мускулатура	Лулегын луж дек пижын шичше чогашыл.
Лулеге, лулеге ората	Скелет	Капым але тудын посна ужашлажым кучаш полшышо да нуным тӱрлӱ сусыргымаш деч аралыше, 200 утла лу гыч шогышо ората.
Луӱмбал чора	Надкостница	Лывырге, ушышо куэмын вичкыж лончыжо.
Лыве	Бабочка	Шукш-копшанге тӱшка гыч; кок мужыр шулдыран, шӱм дене петырналтше да шупшышо умша ужашан.
Лывыгурчак, лывыгудо, куколка	Куколка	Шына-копшангыш пӱтынек савырнаш ямдылалтмашын йыжынже гыч иктыже; кочдымо да, тӱн шотышто, тарванылдыме жап.
Лывыжгымаш	Увядание	Тӱрлӱ амаллан кӱра кушкылын лывыжгымыже; мутлан, чот шокшо улмылан.
Лышташ	Лист	Вургышто гына лийше да кушкыллан юж гыч кочкышым налше кушкылын ужашыже.
Лышташ велмаш, лышташ йогымаш	Листопад	Лышташ шонтемме дене, тӱн шотышто пушенге ден вондерын, шуэнрак шудын лышташыже йогымо жап.
Лышташ, тыглай лышташ	Простые листья	Ик посна лышташ гыч шогышо лышташ-влак.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Лышташшар, лышташ корно	Жилки	Лышташ көргыштö улшо пучан кужу корно-влак, лышташыштак ышталтше лышташым вуд да минерал кочкыш дене ситара да кочкыш йöрым кондыштара.
М		
Малымаш, тунгыч малымаш, тунгыч возын малымаш	Спячка	Игечын уда лийме пагытыштыже шокшо вуран янлык-влакын ильме йон начар улмылан көра лийме татышт.
Мамык	Пуховые перья	Самырык кайыкын (кайыкигын) жаплан лекше мамык пунжо.
Медуз	Медуза	Зонт шотан, вошткойшо капан, кап түрлаштыже да умша йырже викталтыш улшан, эрыкыште ийын коштшо тенгызысе чонан-влак.
Мелчора, мелвуй чора	Диафрагма	Онгыч мұшкыркөргө деч ойырен шогышо чогашыл авыртыш.
Мембран	Мембрана	Ойырен налме вошт колтышо (шоктышо) лийшан чора.
Мланде йымалсе вурго	Корневище	Мланде йымалне тореш кушшо, шум гай лышташан күжгү вурго.
Мландывал вож	Воздушные корни	Мланде көргышкө пурдымо, вурго гыч лекше вож.
Мокш	Печень	Шекшым ойырышо, аяр вещества деч вурым эрыктыше, гликогеном аралыше, кочкыш шульктарыше ту.
Мортньö	Икра	Пентгыде чорадыме, вудеш кышкыме да виянше муно.
Мужыран кол шулдыр	Парные плавники	Колын öрдыжыштыжö верланьше, улыкө да күшкө корным виктарыше мужыр кок шулдыр.
Муно (шöрым кочкын кушшо-влакын), нöшмылык	Семенник	Сперматозоидын ышталтмыже, вашталтмыже да чумыргымыжо, пöртен тувуд (гормоным – тестостероном) ыштыше, пöртен түледарман системын кок ужаш гыч шогышо үзгарже.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Муныгудо кыл	Яйцевод (млекопит.) Яйцевод (птицы)	1. Муныклеткым мўшкыр гыч авагудыш нангайыше ўдырамаш тўледарманысе пуч. 2. Кайыкын муным тўжвак лукшо пуч.
Муныклетке, аваклетке	Яйцеклетка	Ўдырамаш тўледарман илпарчак.
Муным мунчышо-влак	Яйцекладущие	Янлык-влак, нунын игылыкышт аван пыштен кодымо муно кўргыштў лиеш.
Мучашлыше илпарчак-влак	Замыкающие клетки	Анын тўрлў мogyрыштыжо верланыше сорла шотан кок илпарчак.
Мўшкыран лиймаш	Беременность	Икшывын виянмыже да тудым нумал коштмо жап.
Мўшкырвусто ужаш	Рубец	Шудым кочшо южо янлыкын/ вольыкын йыжыган пагаржын икымше кугу лончыжо (камерже).

Н

Незершоло, тошашоло	Тошая кишка	Нылгыжшоло почеш верланыше вичкыжшолын ужашыже.
Нер, лышташнер	Почка (раст.)	Вургысо изи лышташнер.
Нерештмаш, нерым лукмаш; шытымаш, шытен лекмаш	Прорастание	Лышташнерын да изи вожын нўшмў шўм гыч иланымыже (шўтен лекмыже).
Нерўпш, ўпшым шижмаш	Обоняние	Газ шотан йўр гыч лекше химий аздарымашым шижмаш.
Нўргў, нўргаш	Хрящ	Ушышо куэмын посна видше, кушто илпарчак-влак пентгыде чоран улыт да пентгыде структурдымо вещества гыч шогат.
Нўшмў мешак	Семяприемник	Пўрєн тўледарман клеткым аралыше вер (кўргў).
Нўшмў шўм	Кожура семени	Нўшмын шўмжў (чораже).
Нўшмыгалта, нўшмыгудо, нўшмыдўн	Семяпочки	Шырманмаш (тўланмаш) деч вара нўшмыш савырыныше, пеледышын ўдырамашлыкше кўргыштў улшо тыгыде структур-влак.

<i>Марий термин</i>	<i>Рус термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Нугыдо вўр чумырка	Тромб	Сусыргышо вўргорным вўр илпарчак дене пырля петырыше нугыдо вўр чумырка.
Нушкын коштшовлак	Пресмыкающиеся	Мландымбалсе тупрўдан чонан тўшка.
Нылгыжшоло	Двенадцатиперстная кишка	Пагар деч вара верланьше вичкыжшолын поснак лопка ужашыже.
О		
Одар, самырык укш	Побег	Кушкылын тўн вургыж гыч але нўшмў гыч лекше у укш.
Ойыртемалтше шинчан, шукушинчан, тыглай огыл шинчан	Сложный глаз	Шуко шына-копшангын ойыртемалтше шинчаже, кажныже икмыняр шўдў дене ужын кертше пырче гыч шога.
Олма	Яблоко	Кўжгў, тўжвал чока шўман да шўм дене леведалтше нўшмў рўдан саска.
Олык	Луг	Шке семын шочшо да ўдымў шукияш шудо дене айалтше мланде кумдык.
Ончылпўй	Резцы	Пурлын налаш кучылталтше кошар ончыл пўй.
Онгырпўй	Коренной зуб	Пураш да тыгыдемдаш кучылталтше кумда ўмбалан, токмак, лопка пўй.
Онгырпўй ончыл, шўрпўй, йочапўй	Предкоренные зубы	Кочкышым пурлаш да тыгыдемдаш кучылталтше кошарге огыл лопка пўй.
Онлу, меллу	Грудина	Лу, кушко ончыл могырым тупрўдын онвел ўрдыжлужо пижыкталтеш.
Онлулеге	Грудная клетка	Он ужашым ойырышо, ўрдыжлу да тупрўдылу дене ышталтше, пече гай койшо клетке.
Опкынлык	Хищничество	Ик янлыкын вес янлыкым кочмыжо; шылым кочкын илыше янлык.

<i>Марий термин</i>	<i>Рус термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Орланге	Кисть (раст.)	Пеледышвуйын кужу тун вургысо пеледышйолыштыжо верланыше посна пеледыш-влак.
Отыза, калта	Стручок	Отызан корго мogyрешыже пижше ношман саска.
Ошо, ошък, белок	Белки	Углерод, водород, кислород, азот, сера, фосфор да моло химий элемент гыч шогышо турло-турло коргысо ушем; илыше (органик) йбр.
Ордыжлу	Ребра	Тупрудо дене йыжынлалтше тупрудан-влакын лулегыштын мужыран лушт.
Орыш, усик-влак	Усики	Шижме органан, шу шотан лектын шогышо мучаш-влак.

П

Пагар	Зоб (птицы)	Кайыкын илелогаржын лопканше ужашыже да южо шукш ден шыга-копшангын тыгайракак чумыркаже.
Пагар; мўшкырвушто (вольыкын)	Желудок	Кочкыш шулыктарыме пучын кумданмыже, тушто кочкыш шулыктарымашын икымше йыжынже эрта.
Пагарйымал ту	Поджелудочная железа	Ик эн кулешан кочкыш шулыктарыше ту; панкреас сок ден инсулин гормоным ыштен луктеш.
Панцирь	Панцирь	Краб але черепахын пентгыде аралтыш коваштыже.
Парня (парнявуй) дене коштшо- влак	Пальцеходящие	Коштмышт годым парнявуйлан энергыше янлык-влак (пий але пырыс семен).
Пеледышвуй	Соцветие	Пеледышым пуышо кушкылын одарже (укшыжо); чумырген шинчыше пеледыш тўшка.
Пеледыш лышташ, лепене, пеледышйылме	Лепестки	Шарлымаш орган йыр улшо вичкыж, тун шотышто волгыдо тўсан ужаш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Пеледыш узыгудо (тычинке) шүртö	Тычиночная нить	Шүртö гай койшо тўланме узо орган.
Пеледыш узыгудо, узо тарман, тычинке	Тычинка	Узо илпарчак виянше пеледыш ужаш.
Пеледышкорка	Чашечка	Кок нöшманын тўжвал тўсшö, тўн шотышто у жар тўсан.
Пеледышлык	Цветки	Шыркандашлан (тўландашлан) кучылташше урлыкш кушкылын ужашыже.
Пижедылше (инфекций) чер	Инфекционные заболевания	Черле айдеме але волькык/ янлык деч таза дек куснышо, черландарыше микроорганизмлан кöра лийше чер.
Планктон	Планктон	Вўдыштö илыше, ийын коштшо тыгыде организм тўшка.
Полип-влак	Полипы	Шкет але тўшкан илыше шолыгорнан-влак, тўн шотышто кусныл коштде илат.
Половой огыл шарлымаш, пöледыме тўланмаш	Неполовое размножение	Кушкылын посна ужашыже у кушкылышко шкевуя виян кертше шарлымаш (тўланмаш).
Почрўдö, рестагыш	Крестец	Шке коклаштышт кушшо ырес шотан тупрўдылу-влак.
Почылтдымо	Нераскрывающиеся	Кушкыл гыч камвочшо да нöшмö лекмеке шаланыше саска.
Почылтшо	Раскрывающиеся	Саска; саска пыгыме (шаланыме) деч ончыч нöшмын йогымыжо.
(Почысо) кол шулдыр, кол поч	Хвостовой плавник	Коллан вўдыштö ончыко ияш полшышо шулдыр.
Прополис, мўкш лўмö	Прополис	Мўкш лўмö; мўкшын тўрлö кушкыл лышташнер гыч погымо, киш шотан суралге-кўрен (кўрен) пижылтше (клей шотан) йöр.
Пу, кушкылын пуанге куэмже, пушенге пап	Древесина	Кушкылын вожыштыжо да вургыштыжо вўдым колтышо ужашыже пуанмаш але колымаш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Пулыш лулеге	Плечевой пояс (животные)	Мужыр ончыл йолын энертгышыже лийше лулеге системе.
Пулышсовла	Лопатка	Тупрўдан-влакын ваче ужашысе мужыр лушт.
Пун, пыстыл	Перья	Кайыкын капшым петырыше чоштыра аралгыш.
Пунамаш	Оперение	Пун-пыстыл налмаш.
Пучан кушкыл	Сосудистые растения	Чыла кушкыл; тышке <i>понго</i> , <i>вўдпорсын</i> гай тыглай кушкыл-влак огыт пуро.
Пўжвўд ту	Потовые железы	Коваштысе пучан ту, капкыл ужашым оккўл йўрвар деч эрыкта да капын йўштў-шокшыжым куча.
Пўй	Зубы	Тупрўдан шуко волыкын/яныкын умшавомыштыжо верланыше да кочкышым руалтен налаш, кучаш да пураш кучылталтше лу гыч шогышо ужаш.
Пўй вож	Корень зуба	Онылашлу кўргыштў пентгыдемалт шичше пўй ужаш.
Пўйшыл	Десна	Онылашлум петырыше пушкыдо куэм.
Пўкш	Орех	Ик нўшмў (том) гыч шогышо пентгыде шўман кукшо саска.
Пўнчер, яктер, пўнчан чодыра	Бор	Ошман мландысе пўнчў чодыра.
Пыжаш	Гнездо	Яныкын игым лукташ ыштыме верже, шуэпрак тудо шылме вер семынат кучылталтеш.
Пылыш	Ухо (наружное ухо)	Колмо да тўрлык кучаш полшышо органын тўжвал ужашыже.
Пырчан кушкыл	Злаковые растения	Ик ужашан кушкыл тўшка.
Пырче	Зерно	Тыгыде саска, пырдыжше нўшмў чора дене ушнен кушкеш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Пыстыл сумка (вер)	Перьевая сумка	Кайык коваштысе анысыр лаке, тушто пыстылын тунжӧ верлана.
Р		
Резус-фактор	Резус-фактор	Эритроцитыште уло веществан ик тӱрлыжӧ, тудо вӱрын кок группылан шелалтмыжым палдара. Чыла айдемын 85% тиде фактор вӱрышто уло, 15% – уке.
Репродуктивный орган-влак	Репродуктивные органы	Кап-кылын ужашыжым шарымаште (тӱландарымаште) кучылталтше орган-влак.
Рецептор-влак, мучаш-влак	Рецепторы	Тӱжвач але организмын кӧргӧ могыржо гыч лекше аздарымашым шижше орган.
Рож	Нора	Хищник але уда игече деч аралалташ, кочкыш шапашым аралаш, тукумым куштымо семынат кучылтмо, жаплан але эрелан ыштыме ялыкын пыжашыже.
Рудимент	Рудимент	Организмын вянгме жапыштыже шке значенийжым йомдарыше органын вянг шудымо кодшыжо.
Рӱдан вожора	Стержневой корень	Тӱналгыш вож але тун вож, туддеч кушшо тыгыде вож деч шолдырарак лиш.
Рӱдӧ	Сердцевина	Вурго куэмын рӱдӧ ужашыже, но вожын огыл.
Рӱдӧ шижтарыше системе, рӱдӧ нерве (вем) системе	Центральная нервная система	Кап-кылын пашажым вижтарыше рӱдер, чыла физиологий пашам эскерен да вуйлатен шога.
С		
Сагыле, руалтыш	Крючки	Шке коклаштышт пижыкталтше изирак сагыле-влак.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Саскалык	Завязь	Ўдырамаш түледарман илпарчакым кучышо ик але икмыняр изирак нер гыч шогышо пеледыш авагудын тун ужашыже.
Саскалык, нӱшмылык, пеледыш авагудо, ава тарман, пестик	Пестик (раст.)	Кушкылын ава түледарман илпарчак чумыргымо пеледышын ужашыже.
Симбиоз	Симбиоз	Турло янлык але кушкыл тӱшка гыч улшо кок организмн пырля илымыже, коктынат пайдам налыт.
Систол фазе	Фаза систолы	Пурла до шолла шӱм пагарын туртмо фазыже.
Сога	Жабры	Шуко вӱргорнан, вӱдыштӱ илыше ятыр организмн шӱлымӱ органже.
Соқыршоло, токмакшоло, мутыкшоло	Слепая кишка	Кӱжгышолын тунгалтыш ужашыже, вичкыжшолын кӱжгышолыш ушнымо верыште верланен.
Сорт	Сорт	Культурын посна условийыштыже биологий да озанлык лектыш дене ойыртемалтше культуран кушкыл да тудын урлыкшо.
Сорта	Палочки	Шинчаваште верланыше нерве илпарчакын волгыдым шижше мучашыже-влак (рецепторжо-влак).
Сӱсан	Цепень	Лентан шукш гыч ик тӱшкаже.
Сурт вольык	Домашние животные	Турло кӱлешлыклан, эн ончыч кочкыш да промышленностьлан сырье кӱлмӱ шот дене, тыгак транспорт йӱн семын кучылтмо айдемын ончымо (ашныме) вольыкшо.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
---------------------	-------------------	----------------------------

Т

Тазыла чора	Слизистая оболочка (внутренних органов)	Кӱргӱ орган-влакын (кочкыш шулыкгарыше, шӱлымӱ, ок-кӱлым лукшо, тӱледарман, иммунный да т.м.) пӱтынек авалтыше куэмын (эпителиальный ткань гыч шогышо) вичкыж лончыжо.
Тамле вӱд, нектар Таратымаш, аздарымаш	Нектар Раздражимость	Пеледыш ту лукмо сакыран вӱд. Йырысе (йырым-йырысе) средан ыштымыжлан (тӱкымыжлан) кап-кыл ужашын вашештен кертмыже.
Том, рӱдӱ	Ядро (клетки)	Клеткын кушмыж годым тудын вианмаштыже да шарлымаштыже эре кучылталтше илпарчакын кӱлешан тӱн ужашыже.
Том, туш	Костянка	Рӱдыштӱ верланыше пенгыде нӱшман, вӱдан саска.
Торешлу Тромбоцит-влак	Киль (птица) Тромбоциты	Ондын лужо. Вӱрын илпарчакше, вӱргорнын азапыш лагалмыж годым вӱр йогымым чараш полша (тромб лиймашым викара).
Тувӱд, чыгыт, гормон	Гормоны	Кӱргӱ ту гыч лекше йӱр, иканаште вӱрышкӱ шындалатеш да кап мучко физиологий процессым викарен шога.
Тукум пале	Наследственность	Ик тукум гыч весылан ойыртемалтше палым кодымаш.
Тупрӱдӱ	Позвоночник	Лу але нӱргӱ тупрӱдӱ йыжын гыч шогышо лывырге рӱдӱ; тудо тупрӱдӱ вемын арала, вуйым куча да вӱдлу ден онлулевым пижыктыме вер семын кучылталтеш.
Тупрӱдывем	Спинальный мозг	Тупрӱдӱ кӱргыштӱ верланыше рӱдӱ нерве системын ужашыже, тудын гоч чыла нерве импульс кая.

<i>Марий термин</i>	<i>Рус термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Тўжвал пылыш	Наружное ухо	Пылышкорка (пылышсовла) да кўчык пуч гыч шогышо колыштмо системын тўжвал ужашыже.
Тўжвал тўланмаш, тўжвал тўландымаш	Внешнее оплодотворение	Узо ден ава нōшмō-влакын тўжвалне, кап ужашыште огыл, ушнымышт.
Тўланмаш, тўландарымаш	Оплодотворение	Пōррєн ден ўдырамаш илпарчак-влакын ушнымышт дене лийше тўланме (тўландыме) муно (зигота).
Тўшкалымаш	Классификация	Системыш кондымаш, тўшкалан шеледымаш; тўн шотышто нунын чоналтме ойыртемашт дене кылдалтын.
Тўлевырче, нōшмō	Сперма	Узын тўледарманже гыч лекше шуко сперматозоидан вишкыде лем.
Тўледарман илышлан кушкын шумаш	Половое созревание	Жап, кунам кап-кыл ужаш тўландарыме илышым шарен кертше лиш.
Тўледарман, иландарыктыше тарман	Половой член	Тарман, ушнымо годым кушеч тўлевырче лектеш.
Тўлемгорка, рыльце	Рыльце	Лўмō ўмбалан пеледыш авагудын (тўлемгоркаментын) кўшыл ужашыже.
Тўн пўй	Постоянные зубы	Шōрым кочкын кушшо эн кўшыл тўшкаште улшо-влакын 32 пўй гыч шогышо пўйышт.
Тўрлō тўсын ончыктымаш	Мозаичное изображение	Кончыш, кунам чумыр сўрет изи, тыгыде тўрлō сўрет дене лугалт (варкален) ончыкталгеш.
Тыглай янлык-влак	Низшие животные	Виянме (вашталтме) могырым ўлнō шогышо янлык-влак.
Тыгыде пун	Реснички	Ятыр изи-изи организмын капысе тўжвал могырыштыжо улшо тыгыде пун; тудо тарванылаш полша.

<i>Марий термин</i>	<i>Рус термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Тынга	Овод	Кокшулдыран тўшка, кугурак-влакше шуко огыт иле. Шукшышт (личинкышт) шōрым кочшо-влакын да айдемын вўрйўшышт улыт.
У		
У пале шочмаш, мутаций	Мутация	Кап-кыл ужашын ойыртеҥ ден палыжын вучыдымын да вашке вашталтмышт, тукым гыч тукымыш куснылшо.
Углевод	Углеводы	Кōргысō ушем (крахмал, клетчатке, сакыр, глюкоз, фруктоз да т. м.), нуно пырляже илыше организмын пеш кўлешан ужашыже улыт (углерод, водород, кислород гыч ышталгыт).
Угыч кушкаш вер (точко); кушмо точко	Точка роста	Вож мучаште улшо вер, тушто илпарчак-влак шелалтыт, угыч кушкаш йōным ыштат.
Укшым мландыш керал шындымаш, укш дене куштымаш	Черенкование	Ава кушкыл деч ойырен налме укшым пўчкын, мландыш керал шындымаш, тушеч у кушкыл шочеш.
Ушем	Шов	Вуйгонгыра лун ушнымо верже.
Ў		
Ўп (айдемын), пун (янлыкын/вольыкын)	Волосы	Шōрым кочкын кушшо-влак (млекопитающий) ден айдемын коваште ўмбалнышт кушшо, ойыраш лийдыме чора гай шўртō.
Ўчашен кушмаш, конкурencies	Конкуренция	Икгай але тўрлō видан организм-влак коклаше вашкыл, нуно условий укелан кōра сай йōн верч ўчашен кушкыт.
Ўшвуй	Головастик	Вўдыштат, серыштат илыше почдымо-влакын вўдыштō виангше шукшышт (личинкышт).

Ф

Фермент-влак

Ферменты

Чыла илыше организмште уло, ойыртемалтше (шкешотан), химий реакций каяшлан кўлшö белок-влак.

Фотосинтез

Фотосинтез

Ужар кушкыл-влаклан кочкыш да шапаш йöрварым минерал вещества, вўд, углекислый газ да кислород гыч кече энергий полшымо дене ыштымаш.

Х

Хищный (кугу да пўсö) пўй

Хищные зубы

Кугу да пурлмо (пўчмö) шот дене ойыртемалтше, шылым тыгыдемаш да лум пудыртылаш кучылталтше пўй.

Хлоропласт-влак

Хлоропласты

Кушкыл илпарчаклаште тыгыде наста, тушто ужар чиче (ужар пырче – хлорофилл) уло.

Хромосом

Хромосомы

Илпарчакын рўдыштыжö уло, шўртö гай койшо йöр; клеткын да организм-влакын урлык ойыртемыштым рашема.

Ц

Цитоплазма

Цитоплазма

Белок да моло органик, вўд да кўаналтше (минерал) йöр гыч шогышо илпарчакын моткоч кўлешан көргö ужашыже.

Ч

Чарналтыш, менопаузо

Менопауза

Ўдырамаш йочалык клеткын лиймыже чарнымаш.

Чиче, пигмент-влак

Пигменты

Волгыдым шке көргыш налше вещества-влак.

Чогашыл

Мышцы

Капын кугурак ужашыжым айлыше лывырге куэм.

Чогашылан пагар

Мускульный желудок (птицы)

Кайыкын кочкыш тыгыдемдыме пашам шуктышо чогашыл пырдыжан кўжгö мешак.

<i>Марий термин</i>	<i>Рус термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Чуяка вем	Продолговатый мозг	Шўлымашым, вўр коштмашым, шўмын пашам ыштымыжым, вещества вашталтымашым виктарыше вуйдорык ужаш.
Чын саска	Истинный плод	Саскалык гыч вианше емыж.
Ш		
Шайтан, шайтан-влак	Слизни	Йомаш тўналше але тўрыс йомшо ракывотан, шодо дене шўлышō мландымбалсе шайтан-влак.
Шайтан, вўдшайтан-влак	Моллюски	Кап пышташ кельштарыме шайтангудо (чывытанкурган) улшан тупрўдыдымō чонан-влак.
Шаргенче	Гниды	Тийын муныжо.
Шарлака (мочыла товык гай) вожора	Мочковатый корень	Икгайрак улшо шуко вож гыч шогышо вожора, кажныже ѳрдыжшō гыч тыгыдырак вожым луктеш.
Шарлымаш, шукеммаш; тўланмаш, тўландымаш	Размножение	Шке гайымак ыштымаш; шарымаш.
Шарлыме орган	Орган размножения	У илышым пуышо (шочыктышо) орган.
Шарымаш (кышкымаш, йогымаш)	Рассеивание (разбрасывание)	Ава кушкылын саскаж гыч шушо нōшмын йогымыжо.
Шекшкалта	Желчный пузырь	Орган, кушто мокш гыч йоген лекше шекш погына.
Шем вўргорно, вена	Вена	Вўрым шўмын пурла шўмончылыш (шодо деч моло органла гыч) але шола шўмончылыш (шодо гыч) кондышо кўжгō пырдыжан лопка вўргорно.
Шентел вем, изи вуйвем	Мозжечок	Чогашылын тарванылмыжым да тўрлыкым кучаш полшымым виктарыше вуйдорыкын ужашыже.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Шентел онгырпүй	Зуб мудрости	Тўн пүй деч варарак лекше айдемын ныл онгырпүйжө.
Шижме орган-влак	Органы чувств	Шуко нерве мучашан, кельштаралтше шижме орган-влак.
Ший	Годовые кольца	Ик ий жапыште клеткын шелалтмыжлан көра кушкылын пуанше куэмже кушмаш; шийым шотлен, пушентгын ийжым рашемдат.
Шинча	Глаза	Волгыдо шижмашым ойыраш полшышо ончымо орган.
Шинчава	Сетчатка	Волгыдым шижше шинчан көргө чарже, нерве илпарчакан-влакын мучашыже гыч ышталтеш.
Шинчавүд ту	Слезные железы	Шинчам аралыме сомылым шуктышо, шинчавүдым лукшо, кўшыл шинчагомдыш йымалне улшо шолдыра ту.
Шинчагү	Хрусталик	Кечыйолын виктаралтмыжым вашталтыше, шинча көргысө вошткойшо наста; тудлан көра волгыдым шижше чорашкыже логалеш.
Шке шындыме кушкыл	Культурные растения	Айдемын шке кўлешыжлан шынден куштымо кушкыл.
Шке шырканмаш	Самоопыление	Кушкылын шке шырках дене шырканмыже.
Шоган	Луковица	Шапаш кочкышым аралыше, шўман лышташ дене авыралтше, кўчык, кўжгө вурго.
Шодо	Легкие	Тўн шўлымө орган, пурла да шола ужаш гыч шога; тушто газ (кислород ден углекислый газ) вашталтмаш кая.
Шодо вена-влак	Легочные вены	Шола шўмончылыш кислород дене поян вўрым кондышо ныл вўргорно.
Шодо шўлымаш	Вентиляция легких	Яндар южым шўлен налмаш да көргысө пич южым шўлен лукмаш.

<i>Марий термин</i>	<i>Рус термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Шондо	Моча	Верге гыч лекше вишкыде, тудын тўн ужашыжлан азотан йор (мочевина), тыгак вуд да кўналгаше йорвар шотлалгаш.
Шондо йогымо корно	Мочепуска- тельный канал	Шондыгалта гыч шондым тўжваке лукшо корно.
Шондыгалта, шондымешак	Мочевой пузырь	Шондо погынышо кўргашан чогашил ужаш.
Шондыгорно	Мочеточники	Верге гыч шондыгалташ шондым колтышо кок йогын (корно).
Шоя саска	Ложный плод	Саскалык гыч, пеледыш олмо гычат виянше саска.
Шбн	Сухожилия	Ушышо пенгыде куэмын чажше, чогашылым лу дене уша.
Шбрпўй, йочапўй	Молочные зубы	Коло пўй гыч шогышо жаплан улшо пўй радам.
Шбрым кочкын кушшо, млекопитающий	Млекопитающие	Янлыкым/вольыкым чумырышо, шонен моштымышт дене ойыртмалтше тупрўдан-влак тўшка; нуным виян нерве системе, капын икгай температурыжым кучымаш да игыштлан/презыштлан шбрым пукшымаш уша.
Шу, бородки	Бородки	Сагыле (эныжа) гай кадыр шу-влак, нуно пырля ушалтыт да кайыкын пыстыл пондашыжын чоткыдо пластинкыжым ыштат.
Шуйымаш, ушымаш (укш дене)	Прививка (раст.)	Кушкыл вургын (укшын) ужашыжым ойырымаш да тудым тиде кушкылынак вес ужашышкыже але тыгак вес кушкылышко, але вес тўрлб кушкылышко ушымаш.
Шукш	Гусеница	Лывын шукш гай личинкыже.
Шукш	Червь	Капын кок могыржыге икгай шупшылалтме дене ойыртмалтше чонан тўшка.
Шукш, кудо, игыгудо, шукшиге	Личинка	Чонан-влакын виянаш тўналме жапышт.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Шукыйолан-влак	Многоножки	Йыжынйолан тўшка; капышт вуй да шуко кап йыжын гыч шога, ик-кок мужыр йолан.
Шулдыр пыстыл	Маховые перья	Чонешташ кучылталтше кайык шулдырын пыстылже.
Шулдырўмбал	Надкрылья	Копшангын да южо умдылан шулдырыштын ончыл ужашыже.
Шурно парча, кушкыл вуй, шурно вуй, вуй	Колос (раст.)	Кужу тўн вургышто пижше саска (пырче) верланыше тыглай парча.
Шуршо	Блоха	Шулдыран шукш-копшанге тўшка гыч, шокшо вўран янлыкын/волькын вўрйўшыжў.
Шўйыштў улшо ту, щитовидный ту	Щитовидная железа	Кушшылогар йыр верланыше, веществам вашталтымаште да организмн кушмаштыже кугу верым налше шолдыра ту.
Шўлымаш, шўлыш	Дыхание	Кушкылын да янлыкын/волькын кап-кыл ужашыштыже лийше физиологий процесс; тыгодым организмн илышыжым кучышо, энергийым утарыше, кислородым налмаш да углекислый газ ден вўдым лукмаш лиеш; организмн илышыжым виктара.
Шўлышым лукмаш	Выдох	Южым шўлалтен лукмаш.
Шўлышым налмаш	Вдох	Южым кўргыш налмаш.
Шўм	Кора	Вурго ден вожын тўжвал (ўмбал) ужашыже.
Шўм	Сердце	Вўргорнылашке вўрым колтышо чогашылан орган.
Шўм	Чешуя	Южо янлыкын капшым але капшын ужашыжым петырыше, коваштыштыже улшо коштыра шўм але луан пластинке.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Шўм пагар	Желудочки	Шўмын кўжгө пырдыжан кыдежше; шкенжын туртмыж дене вўрлан шўкалгышым ышта, тыге вўргорно дене каяшыже полша.
Шўм цикл	Сердечный цикл	Шўм чогашылын ик гана туртмыжым да вара лушкыдеммыжым авалгыше тат.
Шўм чогашыл	Сердечная мышца	Шўмын пырдыжшым тўрыс ыштыше чогашыл.
Шўмончыл	Предсердия	Шўмын вичкыж пырдыжан шола да пурла кўшыл ужашыже, клапан гоч (туртмыж годым) вўрым шўм пагарыш диастола годым колтен шога.
Шўре, шўремўкш	Трутень	Узо мўкш, сурий.
Шына-копшанге	Насекомые	Икгайрак улыт гынат, южышт кугун ойыртемаптыт; кум мужыр йыжынйолан-влакым ушышо янлык тўнян эн кугу тўшкаже.
Шырка калта, шырка лодак	Пыльник	Шырган улшо пеледыш узыгудын кушкын кайыше ужашыже.
Шырка мешак	Пыльцевой мешок	Шырка нўшмў кўрган ужаш (мешак).
Шырка, пеледышпурак	Пыльца	Пеледышын пўрбен ужашыж дене лийше пырче (нўшмў).
Шырганмаш, шыргандымаш	Опыление	Эн кўшыл кушкыл нўшмылыкын тўлемгоркашкыже шырган логалмыже.
Ы		
Ырсла йўн дене шырганмаш, шыргандымаш	Перекрестное опыление	Ик кушкылым вес тыгаяк сорган кушкылын шыркаж дене ушымаш (шыргандымаш).
Э		
Эн вичкыж вўргорно-влак, капилляр-влак	Капилляры	Шарлалтше вичкыж вўргорно-влак.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Эн кўшыл янлык/ вольык-влак	Высшие животные	Виянме (вашталтме) могырым кўшнӧ шогышо, нелемдалтше кӧргүзгаран улшо янлык/ вольык-влак.
Эндокрин ту	Эндокринные железа	Вўрышкӧ ойыртемалтше ту вўд (гормон) веществам лукшо, орган-влак пашам виктарыше ужаш.
Эгыремыш	Паук	Капше он-вуй да мўшкыр гыч шогышо, эгыремыш тўшкаш пурышо шыга-копшанге.
Эрдылу	Бедренная кость	Эн кўшыл тупрўдан-влакын шентел йолыштын кўшыл ужашыже.
Эре ужарге шогышо кушкыл	Вечнозеленые растения	Ий мучко лышташыжым йоктарыдыме кушкыл.
Ю		
Юмбел, кучо	Аскарида	Йыргешке шукш-влак тўшка гыч иктыже, тупрўдан-влакын шолораштышт улшо вўрйўшӧ-влак.
Я		
Яклака (шыма) чогашыл	Гладкие мышцы	Кӧргӧ органын чогашылжым ыштыше чогашыл куэмын ойыртемеже.
Яклака йыжын- влак	Скользющие суставы	Йыжын-влак, тушто нунын ик але икмыняр тӧр ўмбалышт икте-весеышт дене ваш-ваш йыгалтыт.
Янлык тўня, фауна	Фауна	Посна кундеммыште илыше янлык тўшка.
Янлык/вольык, кушкыл	Особь	Посна янлык/вольык, кушкыл.

Русско-марийский указатель терминов

А

Альвеолы
Амфибия
амфибий
Анальное отверстие
Анатомия
Антенна (анализатор ЦНС)
Антибиотик
Антитела (иммуноглобулины
белковой природы)
Аорта
Аппендикс
сокыршоло мугыльо
Артерии
Аскарида

Б

Бабочка
Бедренная кость
Белки
Белое вещество мозга
(вишкыдыже)
Беременность
Биосфера
Блоха
Болото
Бор
Бородки
Бронхи

В

Вакуоли
Вдох
Вена
Вентиляция легких
Верхняя полая вена
Вестибулярный аппарат
Вечнозеленые растения
Витамины
Влагалище
Внешний оплод

Внутреннее ухо
Внутренний оплод

Альвеол
Вўдыштат, серыштат илыше-влак,

Кутарож
Анатомий
Антенн
Антибиотик

Антитела
Аорта, тўн вўргорно
Аппендикс, сокыршоло кадрик,

Йошкар вўргорно, артерий
Юмбел, кучо

Лыве
Эрдылу
Ошо, ошых, белок
Вуйдорыкын ош веществеже

Мўшкыран лиймаш
Биосфер
Шуршо
Куп
Пўнчер, яктер, пўнчō чодыра
Шу, бородки
Бронх

Вўдан шўвырон-влак (вакуоль-влак)
Шўлышым налмаш
Шем вўргорно; вена
Шодо шўлымаш
Кōргашан кўшыл шем вўргорно
Вестибуляр аппарат
Эре ужарге шогышо кушкыл
Витамин
Влагалище
Тўжвал тўланмаш, тўжвал
тўландымаш
Кōргō пылыш
Кōргō тўланмаш, кōргō
тўландымаш

Воздушные корни
Волосы

Вульва
Выводок
Выдох
Высшие животные

Г

Гемоглобин
Генетика
Гербарий
Гибрид
Гладкие мышцы
Глаза
Глотка
Гнездо
Гниды
Годовые кольца
Голова (животные)
Головастик
Головка (раст.)
Головной мозг (орган ЦНС)
Голосовые связки
Гормоны
Грудина
Грудная клетка
Группы крови
Гусеница

Д

Двенадцатиперстная кишка
Двудольные растения
Десна
Джунгли
Диафрагма
Диффузия
Домашние животные
Древесина

Дыхание

Ж

Жабры
Жвачка
Жгутик
Желудок
Желудочки

Мландывал вож
Ўп (айдемын), пун (яныкын/
вольыкын)
Вульва
Иге
Шўлышым лукмаш
Эн кўшыл янык/вольык-влак

Гемоглобин
Генетика
Гербарий
Гибрид
Яклака (шыма) чогашыл
Шинча
Логаран
Пыжаш
Шаргенче
Ший
Вуй
Ўшвуй
Кушкыл вуй
Вуйдорык, вуйвем
Йўк кыл-влак
Тувўд, чыгыт, гормон
Онлу, меллу
Онлулеге
Вўр группо
Шукш

Нылгыжшоло
Йыгыртоман (кокпаян) кушкыл
Пуйшыл
Джунгли
Мелчора, мелвуй чора
Диффузий
Сурт вольык
Пу, кушкылын пуанме куэмже,
пушенте пап
Шўлымаш, шўлыш

Сога
Йоныжмаш
Жгутик
Пагар; мўшкырвушто (вольыкын)
Шўм пагар

Желчный пузырь
Жизненный цикл
Жилки
Жировая клетчатка
Жиры
Жук

З

Завязь
Заказник
Замыкающие клетки
Заповедник
Запястье
Зародыш (раст.)
Зародышевый корешок
Зерно
Зигота
Злаковые растения
Зоб
Зуб мудрости
Зубы

И

Изменчивость
Икра
Инстинкт

Инсулин
Инфекционные заболевания
Искусственное разведение (раст.)
Истинный плод

К

Капилляры
капилляр-влак
Киль (птицы)
Кисть (раст.)
Классификация
Клешня
Клубень (картофель, топинамбур
и другие производные
видоизмененного стебля – столона)
Клыки
Ключица
Кожа
Кожура семени
Кокон
Колос (раст.)

Шекшалта
Илыме пагыт (жап)
Лышташшар, лышташ корно
Коя клетчатке
Коя
Копшанге

Саскалык
Заказник
Мучашлыше илпарчак влак
Заповедник
Кидшарча
Иланымаш, зародыш
Иланыше нер
Пырче
Зигота
Пырчан кушкыл
Пагар
Шентел онгырпүй
Пүй

Вашталтмаш
Мөртнөө
Инстинкт; шке көргө вий шот денак
шижын шогымаш
Инсулин
Пижедылше (инфекций) чер
Искусственный шарымаш
Чын саска

Эн вичкыж вүргорно-влак,

Торешлу
Орланге
Түшкалымаш
Вашкүзө, азыр

Вож, вожсаска
Азупүй, кошарпүй
Келделу, ятас
Коваште
Нөшмө шүм
Кудо, пыжашгудо
Шурно парча, кушкыл вуй, шурно
вуй, вуй

Конечность
Конкуренция
Контурные перья
Копытные
Кора
Коренной зуб
Корень
Корень зуба
Корзинка (раст.)
Корневище
Корневое давление
Корневой чехлик
Корневые волоски
Костный мозг
Костянка
Крестец
Кровеносные сосуды
Кровь
Крючки
Куколка
Культурные растения
Кутикула

Л

Легкие
Легочные вены
Лейкоциты

Лепестки

Лиана
Лимфоциты
Лист
Листопад
Личинка
Ложный плод
Лопатка
Луг
Луковица

М

Матка
Маточное молоко (у пчел;
у млекопитающих – секрет,
выделяемый железистым
эпителием вымени)
Маховые перья
Медуза

Кид-йол
Ўчашен кушмаш, конкуренций
Қуту пыстыл, леведыш пыстыл
Йолғучан
Шўм
Онгырпуй
Вож
Пуй вож
Вуй, корзинкавуй
Мланде йымалсе вурго
Вож темдымаш
Вож аралтыш, вож калта
Вожпун, пунвож
Лувем
Том, туш
Почрўдў, ресталтыш
Вўргорно
Вўр
Сагыле, руалтыш
Лывыгурчак, лывыгудо, куколка
Шке шындыме кушкыл
Кутикула, коваште ўмбал

Шодо
Шодо вена-влак
Вўрысў ош илпарчак-шамыч,
лейкоцит-влак
Пеледыш лышташ, пеледышйылме,
лыпыне
Лиана
Лимфоцит-влак
Лышташ
Лышташ велмаш, лышташ йогымаш
Шукш, кудо, игыгудо, шукшиге
Шоя саска
Пульшсовла
Олык
Шоган

Авагудо, авалык

Ава шўр
Шулдыр пыстыл
Медуз

Мембрана
Менопауза
Местообитание
Метелка (раст.)
Миндалины
Млекопитающие
млекопитающий
Многоножки
Мозаичное изображение
Мозжечок
Моллюски
Молочные зубы
Моча
Мочевой пузырь
Мочепускающий канал
Мочеточники
Мочковатый корень
Мускульный желудок
Мутация
Мучнистая роса
Мышцы

Н

Надгортанник
Надкостница
Надкрылья
Надпочечники
Наружное ухо
Насекомые
Наследственность
Нейрон (состоит из тела и нервных отростков – дендритов и аксонов)

Нектар
Неполовое размножение
Нераскрывающиеся
Нервы
Нижняя полая вена
Низшие животные
Нора

О

Обоняние
Овод
Однодольные растения

Оперение

Мембран
Чарналгыш, менопаузо
Илымвер
Кушкыл вуй, парча
Логаран ту
Шбрым кочкын кушшо,

Шукыйолан-влак
Түрлө түсын ончыктымаш
Шентел вем, изи вуйвем
Шайтан, вудшайтан-влак
Шөрпүй, йочапүй
Шондо
Шондыгалта, шондымешак
Шондо йогымо корно
Шондыгорно
Шарлака (мочыла товык гай) вожора
Чогашылан пагар
У пале шочмаш, мутаций
Ложашан (черым кондышо) лупс
Чогашыл

Логаран нөргө
Луумбал чора
Шулдырумбал
Верге ончыл ту
Түжвал пылыш
Шына-копшанге
Тукым пале

Вем илпарчак (нерве клетке),
нейрон
Тамле вуд, нектар
Половой огул шарлымаш
Почылтдымо
Вем, нерве
Коргашан ұлыл вена
Тыглай янлык-влак
Рож

Нерүпш, үпшым шижмаш
Тынта
Иктоман, ик пачаш томан, икпаян
кушкыл
Пунагмаш

Оплодотворение
Опыление
Орган размножения
Органы чувств
Орех
Особь
Осызание

П

Палочки
Пальцеходящие
Панцирь
Паразиты
Парные плавники
Паук
Перекрестное опыление

Перьевая сумка
Перья
Пестик (раст.)

Печень
Пигменты
Пищеварительная система
Пищеvod
Плавники

Плазма крови
Планктон
Плечевой пояс (животные)
Плод
Побег
Поджелудочная железа
Позвоночник
Покровительственная окраска
Полипы
Половое созревание

Половой член

Полушария мозга

Помет (животные)
Послед (плацента и
околоплодные оболочки)

Тўланмаш, тўландарымаш
Шыркaнмаш, шыркандымаш
Шарлыме орган
Шижме орган
Пўкш
Янлык/вольык, кушкыл
Кидшўм, йолшўм, шўм

Сорта
Парня дене коштшо-влак
Панцирь
Вўрйўшў-влак, паразит-шамыч
Мужыран кол шулдыр
Эньремыш
Ырсла йўн дене шыркaнмаш,
шыркандымаш
Пыстыл сумка (вер)
Пун, пыстыл
Саскалык, нўшмылык, пеледыш \
авагудо, тарман, пестик
Мокш
Чиче, пигмент-влак
Кочкышым шулыктарыше системе
Иллеогар
Кол шулдыр-влак: почиймал
шулдыр, поч шулдыр,
мўшкыр шулдыр, он шулдыр
Вўрйўгыр
Планктон
Пулыш лулеге
Емыж, саска
Одар, самырык укш
Пагарйымал ту
Тупрўдў
Арален шогышо тўс
Полип-влак
Тўледарман илышлан кушкын
шумаш
Тўледарман, иландарыктыше
тарман
Вуйдорык пелшар (полушарий),
вемпелаш
Иге-влак

Азагудо, азатувыр, азақўпчык;
игыгудо, сўвў (янлыкын, вольыкын)

Постоянные зубы
Потовые железы
Початок (раст.)
Почка (раст.)
Почки
Предкоренные зубы
Предсердия
Пресмыкающиеся
Прививка
Придаточные корни
Продолговатый мозг
Прополис
Прорастание

Простые листья
Прямая кишка
Пульс
Пуховые перья
Пыльник
Пыльца
Пыльцевой мешок

Р

Раздражимость
Размножение

Раскрывающиеся
Рассеивание (разбрасывание)
Ребра
Резус-фактор
Резцы
Репродуктивные органы
Реснички
Рецепторы
Рубец
Рудимент
Рыльце

С

Самоопыление
Свертывание крови
Связки
Селезенка
Семенник

Семяпочки

Тўн пўй
Пўжвўд ту
Вуй, початок
Нер, лышташнер
Верге
Онтырпўй ончыл, шўрпўй, йочапўй
Шўмончыл
Нушкын коштшо-влак
Шуйымаш, ушымаш (укш дене)
Игывож
Чуяка вем
Прополис, мўкш лўмў
Нерештмаш, нерым лукмаш;
шытымаш, шытен лекмаш
Лышташ, тыглай лышташ
Вияшшоло
Вўршер, кидшер
Мамык
Шырка калта, шырка лодак
Шырка, пеледышпурак
Шырка мешак

Таратымаш, аздарымаш
Шарлымаш, шукеммаш; тўланмаш,
тўландымаш
Почылтшо
Шарымаш (кышкымах, йогымах)
Ўрдыжлу
Резус-фактор
Ончылпўй
Репродуктивный орган-влак
Тыгыде пун
Рецептор-влак, мучаш-влак
Мўшкырвусто ужаш
Рудимент
Тўлемгорка, рыльце

Шке шырманмаш
Вўр малымаш
Йыжынг шўн-влак
Леп
Муно (шўрым кочкын кушшо-
влакын), нўшмылык
Нўшмыгалта, нўшмыгудо,
нўшмыдўн

Семяприемник
Сердечная мышца
Сердечный цикл
Сердце
Сердцевина
Сережка (раст.)
Серое вещество мозга
Сетчатка
Симбиоз
Скелет
Скелетная мускулатура
Скользющие суставы
Слезные железы
Слепая кишка

Слизистая оболочка
(внутренних органов)
Слизни
Сложные листья
Сложный глаз

Сорт
Сосудистые растения
Сосудистые ткани
Соцветие
Сперма
Спинной мозг
Спячка

Среда обитания
Ствол мозга
Стебель
Стержневой корень
Столбик
Стопа
Стопоходящие
Стручок
Сустав
Сухожилия
Сыворотка крови

Т

Тканевое дыхание
Толстая кишка
Тонкая кишка
Точка роста

Нõшмõ мешак
Шўм чогашыл
Шўм цикл
Шўм
Рўдõ
Йолва
Вуйдорыкысо сур вишыкыде
Шинчава
Симбиоз
Лулеге, лулеге ората
Лулеге чогашыл
Яклака йыжын-влак
Шинчавўд ту
Сокрышоло, токмакшоло,
мутыкшоло

Тазыла чора
Шайтан, шайтан-влак
Икмынар изи лыштгашан
Ойыртегалтше шинчан,
шукышинчан, тыглай огыл шинчан

Сорт
Пучан кушкыл
(Вичкыж) пучан куэм (ткань)
Пеледышвуй
Тўлевырче, нõшмõ
Тупрўдївем
Малымаш, тўнғын малымаш, тўнғын
возын малымаш
Илыме среда; илен лекташ йõн
Вуйдорык (вуйвем) рўдõ (вурго)
Вурго

Рўдан вожора
Йыжын (столбик), тўлемгоркаментге
Йолгопа
Йолгопа дене коштшо-влак
Отыза, калта
Йыжын
Шõн
Вўдйыгыр, вўр
тувыртыш

Куэм шўлымаш
Кояшоло, кўжгышоло
Вичкыжшоло
Угыч кушкыш вер (точко); кушмо
точко

Тошяя кишка
Трахяя
Тромб
Тромбоциты
Труть
Тычинка

Тычиночная нить

У

Увядание
Углеводы
Усики
Ухо (наружное ухо)

Ф

Фаза диастолы
Фаза систолы
Фаланги пальцев
Фауна
Ферменты
Физиология

Флора
Фотосинтез

Х

Хвостовой плавник
Хищничество
Хищные зубы
Хлоропласты
Хромосомы
Хрусталик
Хрящ

Ц

Цветки
Центральная нервная система

Цепень
Цепь питания
Цитоплазма

Ч

Чашелистик
Чашечка
Червь
Черенкование

Незершоло, тошашоло
Кукшылогар
Нугыдо вўр чумырка
Тромбоцит-влак
Шўре, шўремўкш
Пеледыш узыгудо, узо тарман,
тычинке
Пеледыш узыгудо (тычинке) шўртў

Лывыжгымаш
Углевод
Ўрыш, усик-влак
Пылыш

Диастол фазе
Систол фазе
Йолварнялу
Янлык тўня, фауна
Фермент-влак
Кап-кыл ужашын пашам кузе
ыштымыж нерген
шанче, физиологий
Кушкыл тўня, флора
Фотосинтез

(Почысо) кол шулдыр
Опкынлык
Хищный (кугу да пўсў) пўй
Хлоропласт-влак
Хромосом
Шинчагў
Нўргў, нўргаш

Пеледышлык
Рўдў шижтарыше системе, рўдў
нерве (вем) системе
Сўсан
Кочкыш эртыме радам
Цитоплазма

Изи лышташ (лышташлык вер)
Пеледышкорка
Шукш
Укшым мландыш керал шындымаш,
укш дене куштымаш

Череп
Чешуя
Членистоногие

Ш

Шов
Щетинки
Щитки (у насекомых)
Щитовидная железа
Щупальца

Э

Эндодерма (раст.)
эндодерма
Эндокринные железы
Эпидермис
Эритроциты

Я

Яблоко
Ягода
Ядро (клетки)
Яйцевод (млекопит., птицы)
Яйцекладущие
Яйцеклетка

Вуйгорка, вуйгонгыра
Шўм
Йыжынйолан-влак

Ушем
Изи шу-влак
Аралгыш-влак, щиток
Шўйыштõ улшо ту, щитовидный ту
Викгыш, викталгыш; ниялкалыше

Кõргõ пачаш илпарчак-влак,

Эндокрин ту
Кушкыл шўм, эпидермис
Вўрын йошкар илпарчакше-влак,
вўрысõ йошкар падырка (шарик),

Олма
Емыж, саска
Том, рўдõ
Муныгудо кыл
Муным мунчышо-влак
Муныклетке, аваклетке

ДЛЯ ЗАМЕТОК
